

1875. p. 448.). „Differt thallo... sorediis... pro maxima parte tecti.“ Notre espèce n'a point de soredé! À cause de l'absence absolue des sorediés chez *P. glabra* on ne peut subordonner cette variété à cette espèce.

Les exemplaires étudiés dans ce petit article se trouvent dans l'herbier de la section botanique du Musée National Hongrois à Budapest.

A havasi gyopár felfedezése a Szvidovecen.*

Irta: **Margittai Antal** (Munkács).

1926. július tizennegyedikén Máramaros megyében, Rahó mellett megmásztuk Endre fiammal a Kameny- és a Terenkin; havasokat s tizenötödikén hajnalban Kőrösmezőre utaztunk, ahol célunk a Bliznica-havas környékének és csúcsainak átkutatása volt, mert annak ellenére, hogy már kétszer voltam e havason, összes szikláit még nem tudtam átkutatni. Ezenkívül Vagner Lajos említette, hogy e havas nedves rétjein a *Malaxis paludosa* terem, s ezért szerettem volna megerősíteni Vagnernek eme adatát. Minthogy Szvidovec (Kevele) községből már kétszer jártam a Bliznica csúcsokon anélkül, hogy a *Malaxisra* ráakadtam volna, elhatároztam, hogy a Bliznicát Kőrösmezőről a Mencsul nevű havason keresztül fogjuk megmászni, hátha most szerencsésebbek leszünk. Július 16-án reggel 3 órakor indultunk útnak. Az egész környéket köd takarta, ami eléggé aggasztott bennünket, ismervé Máramaros megye jó szokását, hogy úgyszólván minden nap esik az eső. Először a Tiszán kellett átjárót keresnünk, mert a pallókat Kőrösmezőn mind elvitte a megáradt folyó s újakat még nem épített a község. Szerencsénkre egy néhány, a tutajozáshoz szükséges gátat építettek a Tisza jobb partján és azokhoz a követ a Tisza balpartjáról vitték át, így azután találtunk egy deszkaszélességű átjárót, melyen átegyensúlyoztuk magunkat a balparttól a jobbra. Már a Tisza jobbpartján kezdtünk botanizálni és a *Salixokon* kívül a következő fajokat szedtük: *Lythrum Salicaria*, *Sparganium erectum*, *Juncus lampocarpus*, *J. bufonius*. A kis fatemplom mellett a hegynek vezet fel az út s úgyszólván a Mencsul havast körülvevő fenyveserdőig mindenütt réteken keresztül. Mindjárt az út elején szemeim elé került a *Gentiana cruciata*, mely növényt e helyen szedtem először az Északkeleti Felvidéken. E réteken mindenütt elszórtan házak vannak a szükséges melléképületekkel. A kis házak körül egy darab burgonyaföld, ugyanannyi zabbal vagy káposztával beültetett szántóföld s néhány hold rét képezi egy-egy ilyen háznak minden gazdagságát. E rétek

* Berichtet über die Entdeckung des Edelweisses auf d. Berg Svidovec bei Kőrösmező (Komit. Máramaros.)

flórája azután csodás keveréke az ősi flóratagoknak s az embert követő növényeknek. Látszik, hogy e rétek közül egyik már fel volt szántva, másik még nem és így az ősi tagok összekeveredtek a szántóföldek gyomnövényeivel. E rétek Körösmező felé néző oldalán a következő fajokat szedtem, illetve írtam össze a lefutó csermelyek partjain: *Alnus glutinosa*, *A. incana*, *Eupatorium cannabinum*, *Salvia glutinosa*, *Galeopsis speciosa*, *Myosotis silvatica*. A réteken pedig: *Centaurea Jacea*, *C. melanocalathia*, *Chrysanthemum Leucanthemum*, *Poa annua*, *P. pratensis*, *P. trivinalis*, *Anthoxanthum odoratum*, *Phleum nodosum*, *Agrostis vulgaris*, *Sieglingia decumbens*, *Cynosurus cristatus*, *Briza media*, *Festuca pratensis*, *F. rubra*, *Bromus inermis*, *Trifolium minus*, *T. repens*, *T. pratense*, *T. arvense*, *T. strepens*, *Pimpinella Saxifraga*, *Polygala vulgaris*, *Lotus corniculatus*, *Campanula glomerata*, *Viola tricolor*, *Alectorolophus minor*, *A. major*, *Scabiosa ochroleuca*, *Knautia pratensis*, *Gladolus imbricatus*, *Trollius europaeus* (csodálatos, hogy e növény itt ilyen későn virit), *Gentiana carpatica*, *Succisa pratensis*, *Betonica officinalis*, *Verbascum nigrum*, *Dianthus saxigenus*, *Alchemilla vulgaris*, *Tragopogon pratensis*, *Silene inflata*, *S. nutans*, *Hypochaeris maculata*, *H. radicata*, *Hypericum maculatum*, *Echium vulgare*, *Lathyrus pratensis*, *Crepis biennis*, *Stellaria graminea*, *Aira caespitosa*. E réteken keresztül elértük az 1010 méteres magaslatot, mely a Mencsul havas egyik előhegye. Még e hegy tetején, sőt még ezen túl a kis völgyelésben is lakóházak vannak és így még ezeken a réteken is meglátszik az ember közelségének hatása, de az eddig felsorolt növényelemek közé már alhavasi elemek is vegyülnek. Ilyenek: *Orchis globosus*, *Chrysanthemum subcorymbosum*, *Arnica montana*, *Viola declinata* és *Scorzonera rosea*. Az útunk a hegy tetejéről egy kis völgyecskebe, majd újból most már az igazi Mencsulra felfelé vezet. A völgyecske alján, az úttól jobbra egy kis lápos terület van tőzeggel, de a tőzegképződés csak legújabb keletű lehet, mert semmiféle tőzeglakó növényt sem találtam rajta. E lápon csak a közönséges mocsári növényeket tudtam összeírni. Ilyenek: *Scirpus silvaticus* seregesen, *Juncus glaucus*, *J. effusus*, *Carex vesicaria*, *C. Goodenoughii*, *C. echinata*, *C. vulpina*, *Juncus lampocarpus*, *Lythrum Salicaria* és egész formációt alkot a *Typha Shuttleworthii*.

Innen kezdve az út Mencsulra még néhány száz méteren keresztül hegyi rétek között vezet, hogy azután a Mencsulon keresztül egészen a Bliznica alján elterülő Dragobrat havasi legelőig fenyveserdőben folytatódik. Fárasztóvá és egyszersmind unalmassá teszi az utat az a körülmény, hogy egészen a Mencsul tetejére, 1405 méter magasra vezet, innen azután vagy 300 méter lefelé a Dragobrat legelő alján levő pásztorfalucskáig. Az erdő legnagyobb-részt *Picea excelsa*-ból áll, itt-ott keverődik hozzá *Abies alba*, *Fagus silvatica*, *Coryllus Avell.* és *Acer Pseudoplatanus*. Az erdő-

ben mindenütt a szokásos árnyékotkedvelő növények, amilyenek *Hieracium bifidum*, *H. murorum*, *H. vulgatum* (de sehol sem láttam útközben a *H. transsilvanicumot*), továbbá *Lactuca muralis*, *Senecio nemorensis*, *S. Fuchsii*, *Galeopsis speciosa*, *Chaerophyllum*, *Cicutaria*, *Aegopodium Podagraria*, *Heracleum Sphondylium*, *Oxalis Acetosella*, *Gnaphalium silvaticum*, *Eupatorium cannabinum*, *Veronica montana*, *V. officinalis*, *Chrysanthemum rotundifolium* és egy-egy elcsenevészett *Campanula patula*. Csodálatos, hogy ez utamban sehol sem tudtam megtalálni. ami hegyes-völgyes vidékünknek szép virágát, a *Telekia speciosá-t*.

Nem messze a Mencsul aljától egy elég terjedelmes fellápterül el. Benne *Picea excelsa* és *Juniperus comm.* terem. A mocsaras, vizes helyeken *Eriophorum latifolium*, *Juncus lampocarpus*, *J. effusus*, *J. glaucus*, *Carex vesicaria* seregesen, *C. canescens*, *C. echinata*, *C. Goodenoughii*, *C. leporina*, a tözeges helyeken pedig *C. pauciflora*, *Eriophorum vaginatum*, *Vaccinium uliginosum*, *Oxycoccus quadripetala* és *Empetrum nigrum*, de sehol sem láttam a *Malaxis-t*. A Mencsul tetejét szintén fenyő borítja és még 1405 méter magasságban is elég tekintélyes fák. A Mencsul csúcsának északi oldalán az erdőt az ember, de lehet hogy egy orkán letarolta, úgyhogy a régi erdőből csak itt-ott egy-egy csonka törzs maradt meg. A kopasszá tett hegyoldalt azután a mindenünnen összesereglett növények takarták be. Megvannak rajta az igazi vágásokat jellemző növények, de nem oly tömegben, mint az alsóbb régiókban levő vágásokban, ezekhez azután alhavasi növények vegyülnek. Így: *Rubus Idaeus*, *R. hirtus*, *Sambucus racemosus*, *Lonicera nigra*, *Epilobium augustifolium*, *Urtica dioica*, melyekhez nagy tömegben keveredik az *Deschampsia caespitosa* és más Gramineák. A havasi növények közül a *Homogyne alpina*, *Mulgedium alpinum* és mások.

A sáros és piszkos úton most már lefelé haladunk, majd vagy 100 méter távolságban újból felfelé, hogy elérhessük a Dragobráti legelő pásztorkunyhóit. Eme kunyhók körül a havasi karámokat ellepő növények teremnek, így a *Rumex alpinus* és az *Urtica dioica*. E pásztorkunyhóktól nem messze, a Bliznicára vezető út mentén van egy apró tengerszem és annak alsó oldalán egy felláptőzeggel. A tó egyik oldalán *Carex vesicaria*-assoc. van, körös-körül pedig hatalmas *Carex canescens*-gyepek nőnek. A tó lefolyásának két partján *Sphagnetum* képződött.

E lát növényzete a következő: *Carex canescens*, *C. Goodenoughii*, *C. echinata*, *C. pauciflora*, *Empetrum nigrum*, *Oxycoccus quadripetala*, *Vaccinium uliginosum*, *Eriophorum vaginalum*, *E. latifolium*, *Epilobium palustre* és *Sveertia perennis*. Az útunk most már havasi legelőkön vezet keresztül a célunkhoz, a Bliznica harmadik csúcsa és a Stik-havas közt levő. kisebb csúcsához, mely csúcs sziklás és. Körösmező felé majdnem függőlegesen bo-

csátkozik le. E szikla déli fekvésénél fogva sok szépet ígért nekünk. A legelőn nem sokat láthat az ember és ami érdekes, az is rendesen lerágott, elcsenevészedett. E legelőkön terem: *Nardus stricta*, *Deschampsia caespitosa*, *D. flexuosa*, *Juniperus nana*, *Alnus viridis*, *Scorzonera rosea*, *Viola declinata*, *Hypericum alpigenum*, *Laserpitium alpinum*, *Hypochaeris uniflora*, *Geum montanum*, *Thymus montanus* var. *Margittaianus* stb. A patakok partjain, illetve azoknak medreiben szintén találhatunk egynéhány érdekességet. Ilyenek: *Arabis neglecta*, *A. alpina*, *Cardamine pratensis*, ami feltűnő ilyen magasságban, másutt mindenütt ilyen magasságban már a *C. Opizii* terem. Tovább szedtem még *Veronica alpina*-t, *Viola biflorá*-t és *Thymus pulcherrimus*-t és f. *oreades*-t, *Th. alpestris*-t és f. *orbicularis*-t, amelyek feljebb a sziklákon is teremnek.

A sziklákhoz még egy havasi fűtérsegen kell keresztül mennünk, ezt meredeksége miatt megkimélte a legelésző jószág, úgy hogy itt a fű jócskán megtudott nőni. E térség fűvének legnagyobb tömegét itt is a *Deschampsia caespitosa* alkotja, melynek gyepjében *Carduus Kernerii*, *Dianthus compactus*, *Phyteuma Vagneri*, *Senecio sulphureus*, *Crepis conyzifolia* és mások fordulnak elő. A sziklák mészkőből vannak. A fiam mindenütt előljár. Őt semmi sem érdekli, csak a havasi gyopár. Ugyanis még Körösmezőn hallottuk, hogy valamikor egy erdészlegény szíve választottjának hozott valamelyik havasról, talán a Carna-Kleváról egy csokor havasi gyopárt, de a pontos lelőhelyet nem akarta megmondani. Azóta már az erdész meg is halt, csak az a szíve választotta, a 70 évnél is talán öregebb asszonya ismeri a helyet, de minden hizelgés mellett sem tudtuk a titkot tőle kicsalni. E sziklák mindenképen alkalmasak arra, hogy rajtuk a havasi gyopár teremjen. És csakugyan az előljáró fiam nemsokára jelzi, hogy a sziklákon ott diszlik a *Leontopodium alpinum*. Tudtommal a Szvidovecről eddig ismeretlen volt a *Leontopodium alpinum*, mely mellett a sziklákon még a következő fajok is teremnek: *Campanula rotundifolia*, *Hedysarum obscurum*, *Doronicum Clusii*, *Linum extraaxillare*, *Draba aizoides*, *Festuca supina*, *Antennaria carpathica*, *Aster alpinus*, *Veronica aphylla*, *Carex capillaris*, *Dianthus compactus*, *Veronica Baumgartenii*, *Phyteuma Vagneri*, *Alsine Gerardi*, *Cerastium alpinum*, *C. lanatum*, *Achillea Schurii*, *Asplenium viride*, *Saxifraga adscendens*, *S. androsacea*, *S. Aizoon*, *Chrysanthemum saxicolum* és mások. A sziklákat azonban tökéletesen mégsem tudtam átkutatni. Már harmadik kirándulásom volt ez a Bliznicára, de mindannyiszor befejezetlenül kellett munkámat abbahagyni, mindig megzavart az eső. Most is körülbelül a déli órákban a Carna-Klevában, néhány kilométer távolságban a Bliznicától, valamely völgyből kiemelkedett egy öklömnyi felhő, mely hirtelen magához vonzotta a többi felhőrongyokat és néhány perc múlva már szerelmes menyasszony módjára körülölelte a Carna-Klevát. A felhő még csak akkora,

hogy a Carna-Kleva csúcsát betakarja, de már cikkáznak belőle a villámok és lassanként a Bliznica felé bőzeledik. Utközben folytonosan nagycbbodik, sötétebb és sötétebb színt vesz fel és amikor a Tataruska csúcsra érkezik, az elektromos kisülések folytonossá lesznek, ami ijesztő morgást idéz elő a felhőkben és jeget jósol. Mi már ismerjük az ilyen felhőket s láttuk már Máramarosban, hogy ilyen hirtelen támadt zivatarkor azok a kis csermelyek, melyekből alig lehetett vizet meríteni, annyira megáradtak, hogy fákat, métermázsás sziklákat ragadtak le a völgyekbe és annyi kötörmelékkel vittek le, hogy az országutakat temették el. Ezt a zivatart sem akartuk bevárni. Otthagytuk szikláinkat, ott a tarkabarka virágköntösüket, nehogy a zivatar a csúcson érjen bennünket. A *Stereoszora* legelő juhászkunyhói felé menekülünk, melyeket szerencsésen elértünk, anélkül, hogy bővebben vizet kaptunk volna. A havasi legelőn a *Blechnum spicant*-ot szedtem. E kunyhókban vártuk meg a zivatar elmulását. A zivatar elmulása után a *Trosanecen* keresztül folytonosan fenyvesek közt lejöttünk *Svidovec* (Kevele) községbe és onnan gyalog Körösmezőre. Minthogy e fenyveserdőnek növényzetét már egy másik cikkemben leírtam, most csak azt a két növényt a *Blechnum spicant*-ot és a *Streptopus amplexifolius*-t sorolom fel, melyeket e fenyvesekből eddig még nem közöltem.

Cladoniae Hungaricae a G. Timkó lectae.¹

Determinavit: E. Vainio †.

Cladonia japonica VAIN. in HUE Lich. Extra-Europ. p. 13. f. *Tatrana* VAIN. n. f. *Podetia glaucescentia*, partim *scyphifera*, bene *corticata* (KHO *lutescentia*). *Gonidangia materiam coccineam continentia*. *Conidia subfusiformia, arcuata, long. 0,006—0,008, crass. 0,001 mm.*

HAB.² Hungaria. Com. Szepes. Ad vallem „Menguszfalvi völgy“, in decl. orient. m. „Bástya“ montium Magas-Tátra. Leg. TIMKÓ.

Cladonia magyarica VAIN.³ var. *pocilliformis* VAIN. n. var. *Facie externa vix differens a Cl. pyxidata* var. *pocillo*, sed *podetiis KHO lutescentibus et thallo primario superne KHO partim levissime lutescente et e Cl. magyarica evoluta* (ut videri potest in no. 48).⁴ *Thallus primarius substrato adnatus, plagas usque ad 55 mm latas formans, laciniis elongatis, circ. 1—0,7 mm latis.*

HAB.⁵ Hungaria. Com. Pest. Prope opp. Kecskemét, in silva „Bugaci nagy erdő“ in arenosis supra muscos. Leg. TIMKÓ.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1930

Band/Volume: [29](#)

Autor(en)/Author(s): Margittai Antal

Artikel/Article: [A havasi gyopár felfedezése a Szvidovecen 18-22](#)